

KWARTALNY BIULETYN INFORMACYJNY

QUARTERLY INFORMATION BULLETIN

CONCERNING THE PROTECTION OF NATURE IN POLAND

WYDAWNICTWO BIURA DELEGATA MINISTRA W. R. i O. P. DO SPRAW OCHRONY PRZYRODY

KWARTAŁ I. 1934.

KRAKÓW, LUBICZ 46.

A. USTAWY, ROZPORZĄDZENIA I ZARZĄDZENIA WŁADZ PAŃSTWOWYCH.

a) Ustawy.

Ustawa o ochronie przyrody.

W dniu 1 stycznia 1934 r. Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o ochronie przyrody, który wpłynął następnie jako projekt rządowy pod obrady Ciał Ustawodawczych. Dnia 6 marca Sejm Rzeczypospolitej jednomyślną uchwałą (z wyjątkiem głosów komunistów) uchwalili tę ustawę, zaś w dniu 10 marca Senat Rzeczypospolitej przyjął ją również jednomyślnie w brzmieniu uchwalonem przez Sejm. Referentem ustawy na plenum Sejmu był poseł dr Bierczyński, zaś Senatu senator inż. K. Rolle. Ustawa wejdzie w życie w 30 dni po wydrukowaniu jej w Dzienniku Ustaw R. P. i wtedy pełny jej tekst ogłoszony zostanie w Biuletynie.

b) Komunikaty.

Komunikat Zakładu Doświadczalnego Lasów Państwowych w Warszawie.

Zakład Doświadczalny Lasów Państwowych w Warszawie przystąpił do opracowania materiałów rejestracyjnych, nadesłanych przez Nadleśnictwa w odpowiedzi na kwestionariusz, dotyczący osobliwości i pomników przyrody. Dla ostatecznego skompletowania i uzgodnienia tych materiałów, Zakład podawać będzie fragmenty prowizorycznych opracowań w Biuletynie, w tym celu, aby wszystkie zainteresowane Nadleśnictwa, zarówno wymienione w opracowaniach, jak niemi nieobjęte, mogły zgłosić Zakładowi potrzebne sprostowania czy uzupełnienia.

W niniejszym numerze Biuletynu Zakład daje zestawienie posiadanych wiadomości co do ważniejszych, wymagających ochrony ptaków, a więc: puchacza, bociana czarnego, czapli siwej, łabędzia, żorawia, kormorana i pardwy.

Występowanie puchacza notują Nadleśnictwa: Mizuń, Rafajłowa, Bolechów (Dyrekcja L. P. we

Lwowie), Kostkowo, Lipusz, Klosnowo (Dyrekcja L. P. w Toruniu).

Bocian czarny wykazany jest jako ptak gnieźdzący się w Nadleśnictwach: Wistowa, Oblisko, Bolechów, Dobromil, Dobrohostów, Petranka, Rachiń (Dyrekcja L. P. we Lwowie); Świeca, Świt, Leszyce (Dyrekcja L. P. w Poznaniu); Sulęcyno, Klosnowo, Lidzbark, Łąkorz, Osusznica, Ruda, Woziwoda (Dyrekcja L. P. w Toruniu); Ratno, Białejezioro, Karpilówka, Hubin, Styr (Dyrekcja L. P. w Łucku); Druskieniki, Biały Brzeg, Rudniki, Kotra, Głuszniewo, Hoża, Nowa Wilejka, Berszty, Mustejki (Dyrekcja L. P. w Wilnie); Oszczep, Park Narodowy w Białowieży, Stwiga, Szereszów, Jażwiny (Dyrekcja L. P. w Białowieży); Chełm, Hrubieszów (Dyrekcja L. P. w Radomiu); Krasne, Serwy, Krasnopol, Kijowiec, Sejny (Dyrekcja L. P. w Siedlcach).

Czapla siwa ochraniająca jest w miejscach gnieźdzenia się w Nadleśnictwach: Miradz, Włoszakowice, Durowo, Gołębki, Grabowo, Skorzęcin (Dyrekcja L. P. w Poznaniu); Dąbrowa, Klosnowo, Leszno, Laska, Kostkowo, Dębowo, Zbiczo, Woziwoda, Warlubie, Ruda, Pelplin, Osieczno, Łąkorz (Dyrekcja L. P. w Toruniu); Sarny, Łuck (Dyrekcja L. P. w Łucku); Głuszniewo, Rajgród, Grajewo (Dyrekcja L. P. w Siedlcach); Szeparowce, Wistowa (Dyrekcja L. P. we Lwowie); Jałowka (Dyrekcja L. P. w Białowieży).

Stanowisko lęgowe łabędzia podają Nadleśnictwa: Błędno, Klosnowo, Zbiczo, Łąkorz (Dyrekcja L. P. w Toruniu); Runowo (Dyrekcja L. P. w Poznaniu). Dłużej pozostaje przy przelocie w Nadleśnictwach: Laska, Trzebciny, Woziwoda (Dyrekcja L. P. w Toruniu).

Ochraniająca są miejsca lęgowe żorawia w Nadleśnictwach: Czarnylas, Kampinos (Dyrekcja L. P. w Warszawie); Sokółka, Myszyniec (Dyrekcja L. P. w Siedlcach); Jedlnia (Dyrekcja L. P. w Radomiu); Warlubie, Woziwoda, Trzebciny, Szarłata, Osieczno, Osie, Mestwinowo, Łąkorz, Lipowa, Laska, Klosnowo (Dyrekcja L. P. w Toruniu); Sieraków (Dyrekcja L. P. w Poznaniu).

Stanowiska łęgowe kormorana wykazuje tylko Nadleśnictwo Sieraków (Dyrekcja L. P. w Poznaniu).

Parowa notowana jest przez Nadleśnictwa: Oszmiany, Smorgonie, Narocz, Dzisna, Święciany, Wilno (Dyrekcja L. P. w Wilnie).

Przy podawaniu przez Nadleśnictwa nowych stanowisk tych gatunków konieczne jest określenie charakteru występowania (stanowisko łęgowe, w przełocie) i liczebność (ilość gniazd, par, stadek, sztuk), jak również warunków ochrony.

Kierownik Zakładu:
Inż. J. Hausbrandt.

B. PARKI NARODOWE, REZERWATY I POMNIKI PRZYRODY.

a) Parki Narodowe: Tatry, Pieniny, Góry Świętokrzyskie, Ludwikowo.

1. Tatry.

Idea ochrony przyrody, a szczególnie myśl utworzenia w Tatrach Parku Narodowego, została tak dalece spopularyzowana w społeczeństwie polskim, że od lat nie spotykała już zasadniczych sprzeciwów, ani ze strony jednostek, ani pism będących wyrazem pewnych ugrupowań społecznych czy politycznych. O ile krytyka miała miejsce, odnosiła się tylko do poszczególnych zarządzeń czynników ochrony przyrody na terenie Tatr. Polemikę w prasie wywołała n. p. sprawa projektu wmurowania w skałę nad Morskiem Okiem tablicy pamiątkowej *A d a m a A s n y k a*, na co nie godziły się ani P. R. O. P., ani P. T. T. Polemika umilkła jednak szybko po ogłoszeniu przez osoby kompetentne rzeczowych wyjaśnień. Tem większe zdziwienie wywołała kampania Ilustrowanego Kurjera Codziennego, który w szeregu artykułów zaatakował ideę utworzenia w Tatrach Parku Narodowego, nazywając ją niespołeczną. Bezprzykładna forma osobistych napaści i inwektyw, któremi posługuje się wymieniony dziennik, wywołała słuszne oburzenie, zaś powszechne zdziwienie ta okoliczność, że ideę Parku Narodowego w Tatrach zwalcza ten sam dziennik, który dwa lata temu z entuzjazmem witał utworzenie analogicznego Parku w Pieninach. Co więcej, jako argument gwałtownej krytyki poczynił P. R. O. P. w Tatrach użył Kurjer sprawy osławionego kamieniołomu pod Krokwią, i to w czasie kiedy kamieniołom ten został zamknięty, podczas gdy w chwili jego otwarcia uważał go za dowód rozwoju techniki polskiej i przemysłu i najlepszy sposób wyjścia z istotnie trudnego położenia Fundacji Kórnickiej. Na szczęście dla Tatr artykuły I. K. C. nie spotkały się z uznaniem, lecz wywołały akcję protestacyjną ze strony bardzo licznych ugrupowań o charakterze naukowym, społecznym lub zawodowym, które piętnując kampanję I. K. C., wypowiedziały się zdecydowanie za utworzeniem w Ta-

trach Parku Narodowego, opartego na zasadach ochrony przyrody. Rezolucje takie powzięło 96 towarzystw. Wydrukowanie pełnego spisu Towarzystw i Instytucyj, które uchwały wspomniane rezolucje zajęłoby za wiele miejsca, z konieczności ograniczamy się więc do podania tylko najwybitniejszych: Komisja Fizjograficzna Polsk. Akad. Um., Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Lwowskie Towarzystwo Naukowe, Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Wilnie, Pol. Towarzystwo Przyrodników im. Kopernika we Lwowie, Pol. Towarzystwo Geologiczne w Krakowie i jego Oddział we Lwowie, Pol. Towarzystwo Botaniczne: Zarząd Główny w Warszawie i Oddziały w Krakowie, Lwowie i Poznaniu, Tow. Anatomiczno-Zoologiczne we Lwowie, Tow. Geograficzne: Oddział w Krakowie, Koła Przyrodników Uczniów Uniwersytetów w Krakowie, Lwowie i Poznaniu, Muzeum Przyrodnicze Wielkopolskie w Poznaniu, Muzeum Etnograficzne w Krakowie, Tow. Muzeum Ziemi w Warszawie, Dyrekcja Lasów Państwowych w Poznaniu, Kuratorjum Okręgu Szkolnego w Poznaniu, Polskie Tow. Leśne we Lwowie, Związek Leśników R. P., Pol. Komitet Zielarski w Warszawie, Związek Literatów w Wilnie, Polskie Tow. Krajoznawcze, Liga Ochrony Przyrody, Związek Harcerstwa Polskiego — dalej liczne Towarzystwa myśliwskie, zawodowe i turystyczne z Polskimi Towarzystwem Tatrzańskim na czele. — Niezależnie od tej akcji ukazały się w prasie polskiej liczne artykuły, prostujące i obalające twierdzenia i zarzuty Kurjera oraz szereg broszur zmierzających do unieszkodliwienia jego działalności. Wiadomości o ważniejszych publikacjach z tego zakresu podajemy w odpowiednim dziale niniejszego numeru Biuletynu.

W ostatnich paru tygodniach zamilkła nieco na łamach Kurjera krytyka idei parkowej, ustępując miejsca propagandzie na rzecz budowy kolejki linowej w Tatrach Polskich. Naprzód rzucono projekt «wyciągu» na Małałączniak, później na Goryczkową, obecnie krystalizuje się plan kolejki linowej na Kasprowy.

Stanowisko ideowe sfer społecznych i kulturalnych Polski w stosunku do projektu kolejki tatrzańskiej zostało przesądzone wspomnianymi rezolucjami Towarzystw i Instytucyj, kto bowiem wypowiada się zdecydowanie za Parkiem Narodowym, wypowiada się tem samem przeciw wszelkim przedsięwzięciom kolejkowym. W dniu 6 kwietnia Przewodniczący Rady w towarzystwie prof. M. Siedleckiego przedstawił Panu Ministrowi W. R. i O. P. na snej audjencji memorjał w tej sprawie (por. str. 8).

Inny projekt kolejki linowej w Tatrach powstał po stronie południowej gór, a celem jego jest szczyt Łomnicy. P. R. O. P. nie może mieć bezpośredniego wpływu na bieg tej sprawy, odbywającej się na terenie obcego państwa. Szereg poważnych Towarzystw naukowych i turystycznych polskich, nie posiadających urzędowego charakteru, usiłuje jednak wpłynąć na zmianę postanowień naszych sąsiadów i nakłonić ich do zaniechania projektu zgubnego dla całości Tatr.

Podstawę tej akcji stanowi protokół konferencji przedstawicieli nauki polskiej i czeskiej, zwołanej do Krakowa w r. 1925 z inicjatywy Polskiej Akademji Umiejętności, w którym zaznaczono wyraźnie, że wszelkie kolejki na terenie Tatr są niedopuszczalne. Protokół ten podpisali, narówni z przedstawicielami Polski, najwybitniejsi przedstawiciele czeskiej sfery naukowych z rektorem Uniwersytetu Masaryka, prof. K. D o m i n e m na czele. Od nich to mamy prawo oczekiwać stanowczej akcji, któraby uchroniła Tatry przed zakusami bezwzględego kapitału.

Stanowisko Państwowej Rady Ochrony Przyrody wobec projektu budowy kolejki na Łomnicę określają dwa następujące oświadczenia jej Przewodniczącego, prof. W. S z a f e r a, ogłoszone w prasie:

1. W sprawie budowy kolei linowej na Łomnicę.

Ponieważ «Ilustrowany Kurjer Codzienny» w szeregu artykułów «odważył się zdemaskować szkodliwą akcję Państwowej Rady Ochrony Przyrody», wskazując na «jaskrawą nieudolność ochroniarzy» wobec zamiaru budowania na Łomnicę kolei linowej, uważam za wskazane poinformować społeczeństwo o faktycznym stanie tej sprawy.

1) Państwowa Rada Ochrony Przyrody, jako organ doradczy Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawach ochrony przyrody, zajmuje się pracą w tej dziedzinie wyłącznie w granicach państwa polskiego i nie ma możliwości wpływania na bieg spraw w dziedzinie ochrony przyrody w innych państwach, a zatem i w sąsiedniej Czechosłowacji. Stąd wynika, że także w sprawie kolei na Łomnicę, czy innych projektowanych tam kolejek, instytucja ta nigdy nie interwenjowała i interwenjować nie może.

2) Wobec tego, iż dotychczas nie było możliwości wpływania bezpośrednio i w drodze urzędowej na czynniki państwowe w Czechosłowacji w sprawach dotyczących słowackiej części Tatr, czynniki zajmujące się ochroną przyrody w Polsce zorganizowały już w marcu 1932 r. akcję społeczną, dążącą do zapobieżenia budowie kolejek wysokogórskich na Łomnicę, lub Garluch. Ta, jedynie możliwa akcja, zorganizowana przez Ligę Ochrony Przyrody w Polsce (instytucja ta jest instytucją społeczną, różną od Państwowej Rady Ochrony Przyrody), która opierając się na deklaracji 72 najpoważniejszych w Polsce Towarzystw naukowych, krajoznawczych, turystycznych, nauczycielskich, technicznych, łowieckich i t. d., skierowała w dniu 20 marca 1932 r. apel publiczny «do stowarzyszeń naukowych, turystycznych i kulturalno-oświatowych w Czechosłowacji» w ilości ogólnej 47-miu, w którym to apelu wyraźnie podkreślono, iż «plany budowy kolejek szczytowych na Garluch, lub Łomnicę, poruszyły do głębi» opinię społeczeństwa polskiego. Apel ten odbił się szerokim echem w Czechosłowacji, a najpoważniejszym wyrazem tego było pismo Czeskiej Akademji Nauk i Umiejętności z dnia 3 listopada 1932 roku do pre-

zydjum Ligi Ochrony Przyrody w Warszawie, w którym ta naczelna instytucja naukowa czeska stwierdziła, iż w zupełności przyłącza się do protestu polskiej opinii publicznej w kwestji niszczenia Tatr, a więc i w kwestji zamierzonej budowy kolei linowej na Garluch, lub Łomnicę.

3) Jedynym skutecznym sposobem zapobieżenia szkodliwemu zamiarowi budowy kolei linowej na Łomnicę w Tatrach słowackich jest przeto w chwili obecnej jaknajrychlejsze przystąpienie do organizacji Parku Narodowego w Tatrach po obydwu stronach granicy politycznej sąsiednich państw. Tylko bowiem uchwały wspólnej komisji (polsko-czechosłowackiej) dla realizacji Parku Narodowego w Tatrach, mogłyby zapobiec wprowadzeniu w życie szkodliwego zamiaru budowy kolei na Łomnicę.

2. Państwowa Rada Ochrony Przyrody wobec zamiaru budowy kolejek linowych w Tatrach.

Ponieważ w prasie pojawiły się wiadomości jakoby koła zajmujące się ochroną przyrody godziły się na obecnie wysuwane projekty budowy kolejki linowej w Tatrach na Czerwone Wierchy, Kasprowy Wierch lub Krzyżne, podaję do wiadomości, iż Wydział Państwowej Rady Ochrony Przyrody w dniu 20 marca b. r. na 70-tem posiedzeniu powziął jednomyślną uchwałę, sprzeciwiającą się budowie jakichkolwiek kolejek w głębi Tatr Polskich na terenie przyszłego Parku Narodowego.

Równocześnie zaznaczam, że Państwowa Rada Ochrony Przyrody oddawna już wyraziła swą zgodę i poparcie dla planu budowy kolejki na Gubałówkę, gdyż projekt ten, bardzo korzystny dla rozwoju Zakopanego i Podhala, nie koliduje z naczelnymi zasadami organizacji przyszłego Parku Narodowego.

Wezwanie do Panów Delegatów Państwowej Rady Ochrony Przyrody.

Ze względu na to, że sprawy ochrony przyrody w Polsce, a zwłaszcza mającego niebawem powstać w Tatrach pogranicznego Parku Narodowego, wywołały żywą dyskusję w prasie całego kraju, zwracam się niniejszem do wszystkich P. T. Delegatów P. R. O. P. z uprzejmą prośbą o zajęcie się na terenach ich działalności organizowaniem odczytów i zebrań informacyjnych, na których społeczeństwo byłoby poinformowane o zamiarach Rady co do zasad organizacji przyszłego Parku Narodowego w Tatrach. Akcję tę uważam za wskazaną i potrzebną z powodu licznych, nieścisłych i nieprawdziwych wiadomości, jakie w tej dziedzinie ogłasza od pewnego czasu krakowski dziennik, Ilustrowany Kurjer Codzienny.

W. Szafer.

Stanowisko Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego wobec projektu kolejek górskich odzwierciedlają następujące jednomyślne uchwały Zarządu Głównego P. T. T., które

Zarząd Główny powziął na swem posiedzeniu dnia 25. III. b. r.

Zarząd Główny P. T. T. opierając się o statut Towarzystwa, liczne rezolucje poprzednich Walnych Zjazdów Delegatów, uchwały Oddziałów, Kół i Sekcyj P. T. T. oraz posiedzeń Zarządu Głównego P. T. T., ponawiane od szeregu lat, stoi na stanowisku, że ochrona przyrody górskiej jest jedną z zasadniczych podstaw należytego rozwoju turystyki górskiej. Za najlepszą i najskuteczniejszą formę ochrony przyrody górskiej P. T. T. uznaje tworzenie górskich Parków Narodowych w najpiękniejszych obszarach Karpat, jak: Tatry, Pieniny, Babia Góra, Czarnohora i t. d., z zapewnieniem, że racjonalne uprawianie turystyki letniej i zimowej nie dozna z tego powodu ograniczeń, i że realizacja Parków Narodowych będzie się odbywała w pełnym porozumieniu z P. T. T. przy równoczesnym stałym uwzględnianiu interesów miejscowej ludności.

Zarząd Główny P. T. T. w trosce o zachowanie pierwotnego i nieskazitelnego stanu przyrody i krajobrazu Tatr, uwzględniając ponadto oddawna zajęte przez P. T. T. stanowisko, sprzeciwiające się zbyt niemu uprzystępnianiu Tatr, jako pomniejszającemu wartości estetyczne, wychowawcze i turystyczne tych gór, sprzeciwia się stanowczo wszelkim projektom budowy nowych dróg jezdnych w obrębie Tatr (zarówno polskich jak czechosłowackich).

Zarząd Główny P. T. T. w związku z powyższym wychodząc z założenia, że budowa jakichkolwiek kolejek na obszarach Tatr Wysokich i Zachodnich (zarówno po stronie polskiej jak i czechosłowackiej) jest niezgodna z duchem i zasadami ochrony przyrody oraz postulatami turystycznymi, jest przeciwny wszelkim takim inwestycjom.

W łączności z powyższymi wnioskami Zarząd Główny uważa, że poza przemysłem turystycznym (uprawianym w granicach dotychczasowych), przemysłem pastersko-mleczarskim na halach tatrzańskich (który bezwarunkowo winien pozostać w rękach miejscowej ludności góralskiej), oraz ograniczonym do minimum przemysłem leśnym (w granicach dozwolonych gospodarką rezerwatową), żadna inna forma przemysłu nie powinna nigdy zostać dopuszczona w obrębie granic Parku Narodowego Tatrzańskiego (jak np. budowa hoteli, sanatoriów, wyciągów linowych, kamieniołomów, wodnych siłowni elektrycznych itd.).

Protest Pol. Tow. Tatrzańskiego przeciw zamiarowi budowy kolejki linowej na Łomnicę.

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego uchwalił na posiedzeniu swoim w dniu 25 marca b. r. następującą rezolucję:

Wobec wiadomości, że zamierzona jest budowa kolejki linowej od zdrojowiska Łomnicy Tatrzańskiej na szczyt Łomnicy, Zarząd Główny P. T. T., widząc w tej inwestycji niszczycielski zamach na wspa-

niały szczyt tatrzański, z którym polskie taternictwo szczególnie jest związane, oraz przedsięwzięcie niezgodne z zasadami ochrony przyrody, przyjętemi w górach przez największe Towarzystwa alpinistyczne świata, zakłada gorący protest i wzywa wszystkie pokrewne organizacje ideowe, tak polskie jak czechosłowackie, do przyłączenia się do akcji protestacyjnej.

W szczególności Pol. Tow. Tatrzańskie zwraca się do bratniego Klubu Czechosłowackich Turystów z prośbą o jaknajwydatniejszą obronę Łomnicy przed budową na jej szczyt kolei linowej, a to w myśl poprzednich oświadczeń w tej mierze.

Uchwała powyższa, postawiona jako wniosek Oddziału Krakowskiego P. T. T. oraz Klubu Wysockiego, została przez Zarząd Główny P. T. T. przyjęta jednomyślnie i ma zostać wniesiona jako wniosek Zarządu Głównego na doroczny Walny Zjazd Delegatów Pol. Tow. Tatrzańskiego.

2. Pieniny.

Wspólne posiedzenie Polskiej Komisji Parku Narodowego w Pieninach i Czechosłowackiej Komisji Słowackiego Rezerwatu Przyrodniczego w Pieninach odbyło się w dniach 8 i 9 stycznia b. r. w Krakowie, w gmachu Polskiej Akademii Umiejętności. Po ostatecznym ustaleniu tekstu, protokół tego posiedzenia będzie ogłoszony drukiem.

3. Góry Świętokrzyskie.

W ciągu pierwszego kwartału b. r. Komitet Ochrony Puszczy Jodłowej odbył w Warszawie dwa posiedzenia. Wśród omawianych spraw trzy zwłaszcza zasługują na uwagę: 1) Postanowiono przez specjalną delegację przedstawić Dyrekcji Naczelnej Lasów Państwowych memoriał dotyczący granic Parku Narodowego i gospodarki w Górach Świętokrzyskich. 2) Omówiono sprawę powołania Ekspozytur Komitetu Ochrony Puszczy Jodłowej w Kielcach, Ostrowcu, Starachowicach, Radomiu, Bodzentynie i Sandomierzu i przyjęto ramowy regulamin dla Ekspozytur. 3) Dyskutowano sprawę Wystawy Parku Narodowego im. Żeromskiego podczas Zjazdu Międzynarodowego Geografów w Warszawie. Wystawa charakteryzowałaby przeglądowo cały obszar Gór Świętokrzyskich, szczegółowo zaś teren Parku Narodowego. Ekspozycje byłyby zgrupowane podług 14 działów — n. p. geologia, hydrografia i klimatologia, flora, fauna, prehistorja, etnografia, gospodarstwo rolne, leśne i przemysłowe i t. d. — a każdy z działów byłby zaopatrzony w tekst objaśniający, tak żeby zwiedzający mogli łatwo zorientować się we wszystkim co ich interesuje, i nie musieli uciekać się do pomocy specjalistów. Celem wykonania projektu Komitet zwrócił się do szeregu specjalistów z prośbą o opracowanie i przedłożenie w określonym terminie szczegółowych projektów poszczególnych działów wraz z wykazem eksponatów.

4. Ludwikowo¹⁾.

Ponieważ Kuratorjum Fundacji Kórnickiej wbrew oświadczeniu jej oficjalnego przedstawiciela, złożonemu w czasie uroczystości otwarcia Parku, pismem z 15. XI. 1933 zajęło stanowisko negatywne wobec wniosku P. R. O. P. o włączenie lasów Trzebawskich w skład Wielkopolskiego Parku Narodowego w Ludwikowie, obejmującego dotychczas tylko tereny lasów państwowych — Delegat Ministra W. R. i O. P. do spraw ochrony przyrody wystąpił do Ministerstwa W. R. i O. P. z wnioskiem o uznanie lasów Trzebawskich w łącznej powierzchni 330,34 ha za ochronne z motywów naukowo-przyrodniczych (art. 19 c rozp. Prez. Rp. z 24 czerwca 1927 o zagospodarowaniu lasów niestanowiących własności Państwa).

b) Rezerwaty.

1. Rezerwat limbowy w Gorganach.

Grecko-Katolicka Metropolja Halicka utworzyła w majątku Perehińsko, w pow. doliniańskim, rezerwat lasu limbowego. Rezerwat ten, o powierzchni 250 ha, znajduje się na górze zwanej Jajko i jej stokach. Granice rezerwatu wzniesionego 1600 m n. p. m. nie są ostatecznie ustalone, gdyż prace kartograficzne i pomiarowe są jeszcze w toku. Centralna część rezerwatu będzie rezerwatem ścisłym. Otwarcie rezerwatu nastąpi w lipcu lub w sierpniu b. r.

W przygotowaniu są prace nad utworzeniem dalszych rezerwatów w majątności Perehińsko i innych majątkach Metropolji Grecko-Katolickiej.

2. Rezerwat w Żezawie nad Dniestrem.

Plan gospodarczy dla lasu majątku Żezawa został na życzenie właściciela o tyle zmieniony przez Urząd Wojewódzki Tarnopolski, że pozwolono na wyręb leszczyny w oddziale 5 a, stanowiącym dotychczas część rezerwatu, wyłączono natomiast od wyrębu i wszelkiego użytkowania powierzchnię około 1 ha, która obejmuje stanowiska roślin bardzo ważnych ze względów naukowych, mianowicie stanowisko klasyczne tawuły polskiej (*Spiraea polonica*) i niezmiernie rzadkich na Podolu borówek (*Vaccinium Myrtillus* i *V. vitis idaea*) oraz widłaka (*Lycopodium selago*).

c) Pomniki przyrody i historii.

1. Ochrona starych drzew.

Urząd Wojewódzki Krakowski uznał za zabytki podlegające opiece prawa następujące sędziwe drzewa:

Lipę w Zakliczynie, pow. brzeski, rosnącą koło kaplicy św. Jana, własność Konwentu w Zakliczynie.

Lipę rosnącą koło kościoła w Niedźwiedziu, pow. limanowski, o obwodzie 4.80 m, własność Urzędu Parafjalnego.

Grupę 3 sędziwych lip, o obwodzie 4.80 m, 4.10 m, 4.00 m. Drzewa będące własnością Urzędu Parafjalnego w Iwkowej, pow. brzeski, rosną w sąsiedztwie kościoła.

3 lipy w Dobrej, pow. limanowski, rosnące koło kościoła i będące własnością Komitetu Kościelnego.

Dąb o obwodzie 6.40 m, rosnący w parku dworskim w Zbylitowskiej Górze, pow. tarnowski, własność p. Fr. Żaby.

Topolę o obwodzie 5.47 m, rosnącą w Charzewicach przy drodze do ruin zamku w Melsztynie, pow. brzeski, własność p. F. Meysnera.

2 cisy w Harbutowicach, pow. wadowicki; jeden okaz, zwany cisem Raciborskiego, liczy paręset lat, drugi jest znacznie młodszy.

Zaznaczyć należy, że dotychczasowy właściciel, p. A. Golonka starannie ochraniał cisy, lecz mimo tego ubiegłej wiosny młodszy okaz został uszkodzony przez obcięcie części gałęzi.

2. Ochrona parków.

Urząd Wojewódzi Krakowski uznał za zabytek podlegający opiece prawa park dworski w Porębie Wielkiej, pochodzący z XVI w. Starsza część parku posiada szereg cennych drzew, jak wiązy górskie, jesiony, lipy, jawory, modrzewie, o obwodzie ponad 5 m i wieku 300 do 400 lat; część młodsza jest właściwie lasem lipowym, a pojedyncze drzewa dochodzą w niej 2.50—5 m obwodu i 30 m wysokości.

Podobne orzeczenie zostało wydane co do parku w Brniu, pow. dąbrowski. Ogród ten, założony w połowie XVIII w., stanowi rzadki zabytek dobrze zachowanego ogrodu francuskiego w stylu Le Notre'a.

3. Ochrona zabytków architektonicznych i ich otoczenia.

Urząd Wojewódzki Krakowski uznał za zabytki, chronione przez prawo, szereg kaplic i kościołów wraz z otaczającymi je zabytkowymi drzewami.

Kościół drewniany pod wezw. św. Anny w Łapczycy, pow. bocheński.

Kościół cementarny w Moszczenicy, pow. gorlicki.

Kościół parafjalny w Krościenku, pow. nowotarski.

Kościół parafjalny i dzwonnice w Rajbrodzie, pow. bocheński.

Kościół drewniany pod wezwaniem św. Bartłomieja w Łapanowie, pow. bocheński.

Kościół pod wezw. św. Eljasza i klasztor Karmelitów w Czernej wraz z t. zw. «mostem djabelskim», pow. chrzanowski.

Orzeczenia ochronne zostały także wydane odnośnie do ruin zamków wraz z ich otoczeniem. Mianowicie Urząd Wojewódzki Krakowski otoczył opieką ruiny zamku w Dobczycach, sięgające cza-

¹⁾ Por. K. B. I. 1933. Nry 2, 3, 4.

sów Kazimierza W., otoczone murami i szczytkami baszt i strzelnic. — Urząd Wojewódzki Lwowski uznał za zabytek ruiny zamku na t. zw. Górze Bony w Krzemieńcu, przedstawiające charakterystyczny typ architektury gotyckiej z początku XV w. Ochrona obejmuje także samą Górę Bony jako osobliwość geologiczną i florystyczną.

4. Głaz cmentarny mahometański pod Wilnem.

Wileński Urząd Wojewódzki uznał za zabytek głaz cmentarny, mahometański we wsi Ludwinowo w pow. wileńsko-trockim. Na głazie tym wyryty jest napis arabski, zawierający wersety Koranu: «Niema Boga prócz Allaha» i «Mahomet jest prorokiem Allaha». Nie ulega wątpliwości, że głaz jest muzułmańskim kamieniem nagrobnym, pochodzącym od tzw. Muślimów czyli kresowych Tatarów polskich. Podobne nagrobki spotkać można w kilku miejscowościach na Wileńszczyźnie, zamieszkałych przez Tatarów.

5. Żubry w Pszczynie.

Z powodu nieoczekiwanego ubytku dwóch żubrów w Pszczynie¹⁾, Delegat Ministra W. R. i O. P. zwrócił się do Dyrekcji Ogrodu Zoologicznego w Warszawie z prośbą o wydanie opinii w tej sprawie. W odpowiedzi stwierdzono, że przyczyną wypadku jest chów stadny, stosowany w Pszczynie przynajmniej przez $\frac{3}{4}$ roku. Wobec niewielkiej ilości sztuk należałoby je traktować indywidualnie i oddzielić starsze jałowki do osobnego okólnika, a buhajów nie używanych na stałe do rozplodu oraz młodzieży po okresie karmienia przez matkę nie puszczać do lasu, lecz dokarmiać i pielęgnować na terenie miejscowego okólnika. Narazie — wobec tego, że pozostał w Pszczynie tylko jeden dorosły byk — niebezpieczeństwo powtórzenia się zeszłorocznego wypadku nie istnieje.

d) Niszczenie i straty.

Handel ptakami na przedmieściach Krakowa, sprzeczny z rozporządzeniem Prezydenta R. P. o ochronie zwierząt, nie ustaje pomimo zarządzeń Starostwa Grodzkiego m. Krakowa wydanych przed przeszło rokiem. Świeżo Związek Opieki nad Zwierzętami zawiadomił Biuro Delegata o chwytaniu ptaków w potrzaski nad Młynówką przez C. Derę, który proceder ten stałe uprawia, twierdząc, nadto że ma pozwolenie na łowienie ptaków. Starostwo Grodzkie niewątpliwie pociągnie wymienionego do odpowiedzialności.

C. SPRAWY ORGANIZACYJNE.

Nowe delegatury P. R. O. P.

Państwowa Rada Ochrony Przyrody powierzyła delegatury powiatowe następującym osobom względnie instytucjom:

1) dr Włodzimierzowi Brygide-
rowi, prof. gimn. w Stanisławowie na powiat stanisławowski,

2) p. Adamowi Chętnikowi w Nowogrodzie nad Narwią na powiaty łomżyński i ostrołęcki,

3) p. Tadeuszowi Gołaszewskiemu, prof. gimn. w Gdyni na Gdynię i jej okolice,

4) Komitetowi Ochrony Puszczy Jodłowej Związku Nauczycielstwa Polskiego w Warszawie na obszar Gór Świętokrzyskich i ich otoczenia,

5) p. Andrzejowi Majkowskemu w Winnogórze na powiaty średzki i wrzesiński,

6) p. Mieczysławowi Mniszek-Tchorznickiemu w Hruszniewie rozszerzono delegaturę na powiat Biała Podlaska,

7) Oddziałowi Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Sochaczewie na powiat sochaczewski,

8) p. inż. Zdzisławowi Spilce, radcy min. w Wejherowie na powiat morski.

Sprawozdania z posiedzeń Wydziału P. R. O. P.

69-te Posiedzenie Wydziału Państwowej Rady Ochrony Przyrody odbyło się w dniu 14 stycznia 1934 r. w Warszawie, w Zakładzie Systematyki Roślin Uniwersytetu Warszawskiego (Al. Ujazdowska 6—8).

Obecni: prof. dr W. Szafer jako przewodniczący; członkowie Rady: prof. dr S. Dziubałowski, prof. dr W. Goetel, prof. dr B. Hryniewiecki, prof. dr S. Kreutz, prof. dr M. Limanowski, geolog P. I. G. p. S. Małkowski, prof. dr M. Siedlecki, prof. dr J. Smoleński, doc. dr M. Sokółowski, A. hr. Starzeński, prof. dr S. Wierdak; z ramienia Ministerstwa W. R. i O. P. p. J. Karpowicz; jako goście: inż. T. Owczarzak, kier. Parku Narodowego w Pieninach i inż. J. K. Stachowicz, zarządca Lasów Podhalańskich, wreszcie p. W. Kulczyńska, kier. Biura Delegata.

Posiedzenie otworzył prof. Szafer o godzinie 9.45 i zagał dyskusję nad sprawami wymagającymi bliższego omówienia w związku z uchwałami XVII-go Zjazdu P. R. O. P.

1. Park Narodowy w Tatrach i ustawa o ochronie przyrody.

Omówiono potrzebę rychłego powołania do życia Komisji Parku Narodowego Tatrzańskiego, analogicznej do Komisji Czesosłowackiej, przyczem zaznaczono, że o ile chodzi o jej skład osobowy, byłoby pożądane, aby wszedł do niej m. in. przedstawiciel miejscowej ludności.

Następnie prof. Goetel przedstawił wniosek nadesłany na ręce inż.-arch. B. Tretera przez inż. Marjana Wimmera, imieniem Oddziału Zakopiańskiego P. T. T. i Koła Architektów w Zakopanem, w sprawie urządzenia Skansenu w którymś z punktów, położonych na obwodzie Parku Narodowego Tatrzańskiego, n. p. na Zadadniej lub w pobliżu kamieniołomu, z kościółkiem, młynem, foluszem i karczmą. Postanowiono, że Wydział Rady wniosek ten przyjmuje i zgłasza swój udział w jego wykonaniu.

¹⁾ Por. K. B. I. Rok IV. Nr. 1.

2. Inwentarz zabytków przyrody.

Prof. Szafer zwrócił się z prośbą do Przewodniczących Komitetów o nadsyłanie materiałów do inwentarza zabytków przyrody, prowadzonego w Biurze centralnym, jak również w poszczególnych wypadkach szczegółowych wniosków o uznanie niektórych obiektów za zabytki.

3. Wolne wnioski.

Dyskutowano następnie nad sposobem realizacji okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. do Kuratorów Okręgów Szkolnych o współpracy władz szkolnych z organami ochrony przyrody i przyjęto, że współpraca ta rozwinąć się winna w drodze porozumienia się P. R. O. P. z Kuratorami. Postanowiono, iż prof. Szafer, po uprzednim porozumieniu się z Kuratorem Okr. Szkoln. Śląskiego i Krakowskiego na temat możliwości tej współpracy w zakresie władzy Kuratora, opracuje wytyczne, które poda do wiadomości Przewodniczącym Komitetów, z prośbą o ich zrealizowanie.

Prof. Wierdak poruszył sprawę rezerwatów prywatnych, które (jak n. p. rezerwat w Pustomytach) zdarza się, że niszczą, eksploatowane przez właścicieli. Prof. Szafer wyjaśnił, że w każdym poszczególnym wypadku zgłoszonej przez właściciela zgody na utworzenie rezerwatu leśnego, należy przelać do Biura Delegata wnioski o uznanie danej partii lasu (wraz z mapą i numerami parcel) za las ochronny, który Delegat przedłoży następnie Panu Ministrowi W. R. i O. P. Dotyczy to m. in. rezerwatu w Stratynie. Prof. Wierdak zwrócił uwagę na to, że uzyskanie powyższych dat, a zwłaszcza numerów parcel, napotyka niejednokrotnie na wielkie trudności.

Posiedzenie zamknięto o godzinie 15-tej.

Sekretarz: *Wanda Kulczyńska* Przewodniczący: *Prof. Władysław Szafer*

70-te posiedzenie Wydziału Państwowej Rady Ochrony Przyrody odbyło się w dniu 20 marca 1934 r. w Krakowie, w lokalu Biura Rady (ul. Lubicz 46, II. p.).

Obecni: prof. dr Władysław Szafer jako przewodniczący; członkowie P. R. O. P.: prof. dr W. Goetel, prof. dr S. Kreutz, prof. dr J. G. Pawlikowski, prof. dr M. Siedlecki, prof. dr J. Smoleński, A. hr. Starzeński; z ramienia Ministerstwa W. R. i O. P. ref. p. J. Karpowicz; jako gość dr J. Z. Robel; kier. Biura Delegata p. W. Kulczyńska.

Posiedzenie otworzył prof. Szafer o godzinie 10.45. Trwało ono do godziny 19-tej z przerwą między godz. 14 min. 15 a 16-tą.

1. Ochrona ptaków (ref. prof. Siedlecki).

Postanowiono wyłonić osobną komisję, złożoną z prof. Siedleckiego, prof. Szafera, doc. Wodzickiego (ewentualnie także z udziałem dra J. Domaniewskiego), która zajmie się ostatecznym przygotowaniem projektu ustawy o ochronie ptaków niełownych na pod-

stawie materiałów zebranych przez P. R. O. P. Przedkładając Ministerstwu W. R. i O. P. gotowy już projekt (przed końcem kwietnia 1934 r.), uzasadni Rada swoje stanowisko w kwestji objęcia nim wszystkich ptaków niełownych zamiast tylko «ptaków pożytecznych dla rolnictwa» (do których odnosi się konwencja paryska z r. 1902). Ponieważ ustawa o ochronie ptaków łączy się ściśle z ustawą łowiecką, stanowiąc niejako jej uzupełnienie, ta ostatnia zaś ma być w najbliższym czasie nowelizowana, uchwalono zwrócić się do Ministerstwa W. R. i O. P. z prośbą, aby projekt tej noweli został przesłany do Biura Rady w tym celu aby można było wyłączyć z niego wszystkie te ptaki, które winny być objęte ustawą o ochronie ptaków niełownych.

2. Współpraca P. R. O. P. z Kuratorami Okręgów Szkolnych (ref. prof. Szafer).

Okólnik p. Ministra W. R. i O. P. o współpracy władz szkolnych z organami ochrony przyrody wywołał zainteresowanie u niektórych kuratorów (Lublin, Poznań, Warszawa). Dotychczas nie nawiązano jednak stałego kontaktu z Kuratorami, z wyjątkiem Poznania, oraz Krakowa, gdzie współpraca odbywa się za pośrednictwem Oddziału Krakowskiego Ligi Ochrony Przyrody. Ten ostatni zorganizował cykl odczytów w szkołach i zamierza, podobnie jak w roku ubiegłym, urządzić w czerwcu 1934 r. kurs inżynierski dla młodzieży akademickiej, która zajmie się w lecie propagandą ochrony przyrody w obozach harcerskich i kolonjach wakacyjnych młodzieży szkolnej.

W związku z powyższą akcją uznano za potrzebne, aby w najbliższym roczniku «Ochrony Przyrody» ukazał się artykuł o pracy młodzieży na polu ochrony przyrody, traktujący nie tylko o tem, co w tym względzie robi się w Polsce, ale również zagranicą (w Szwajcarii i w Stanach Zjednoczonych). O napisanie takiego artykułu zwrócił się prof. Szafer do prof. Wodzicki (materiały z zakresu ochrony przyrody nieożywionej dostarczył prof. Kreutz).

Ze względu na to, że jeszcze w roku bieżącym nie udało się wyjednać u miarodajnych czynników złączenia «święta lasu» z «dniem ochrony przyrody», postanowiono, że P. R. O. P. weźmie czynny udział w «święcie lasu».

3. Sprawy wydawnicze (ref. prof. Szafer).

Plan wydawniczy P. R. O. P. na rok 1934 obejmuje następujące wydawnictwa:

a) Kwartalny Biuletyn Informacyjny (R. IV. cztery numery).

b) XIV-ty rocznik «Ochrony Przyrody». Poruszono potrzebę zamieszczenia w nim artykułu o niszczeniu przyrody pod hasłem wykonywania prac naukowych, o napisanie którego zwrócił się prof. Szafer do prof. Jakubskiego. Do rocznika tego prof. Siedlecki obiecał dostarczyć artykuł o fokach, a prof. J. G. Pawlikowski artykuł o ustawie ochrony przyrody, obejmujący jej historję, znaczenie, etc.;

c) jako numer 38 osobnych wydawnictw ukazał się artykuł doc. M. Sokołowskiego p. t. «Les Parcs Nationaux, les Réserves forestières et leur importance pour la Sylviculture»;

d) jako numer 39 osobnych wydawnictw ukazał się artykuł prof. K. Dominą p. t. «Ochrona przyrody ze stanowiska biologa»;

e) jako numer 40 osobnych wydawnictw ukazał się ma W. K o r s a k a, «Łoś w Polsce». Wydawnictwo to będzie zawierało m. in. jedną kolorową rycinę, której koszt druku pokryje Polski Związek Stowarzyszeń Łowieckich. Otrzymają je bezpłatnie zagraniczni uczestnicy zjazdu Międzynarodowej Rady Łowieckiej, który odbędzie się w Polsce w kwietniu 1934 r., a na którym P. R. O. P. reprezentować będzie p. A. S t a r z e ń s k i;

f) jako numer 41 osobnych wydawnictw ukazuje się «Ustawa o Ochronie Przyrody», poprzedzona wstępem o jej znaczeniu. Będzie to odbitka z Kwartalnego Biuletynu Informacyjnego R. IV, nr. 3;

g) jako numer 42 osobnych wydawnictw wydrukowana ma być mowa senatora K. Rollego, wygłoszona w Senacie R. P. w sprawie ustawy o ochronie przyrody.

h) Wydawnictwa propagandowe:

1) P. R. O. P. dostarczyła — na prośbę Ministerstwa Komunikacji — fotografii do afisza propagującego Parki Narodowe w Polsce.

2) Na propozycję tegoż Ministerstwa prof. S z a f e r zgodził się przygotować tekst i ryciny do albumu Parków Narodowych w Polsce, obejmującego 120 fotografii z tekstem w czterech językach. Wzamin za tę współpracę otrzyma Biuro Rady 600 egz. albumu bezpłatnie.

j) W końcu r. 1934 przygotowuje prof. S z a f e r wydawnictwo w języku angielskim dla poinformowania zagranicy o stanie ochrony przyrody w Polsce, w którym przytoczony będzie tekst ustawy o ochronie przyrody. Wydawnictwo to będzie przedstawione na Międzynarodowym Kongresie Ochrony Przyrody, który ma się odbyć w r. 1935 w Belgji. Ze względu na to, iż Ministerstwo Spraw Zagranicznych ewentualnie przyczyni się do pokrycia kosztów druku tego wydawnictwa, Biuro Delegata wystąpi do Ministerstwa W. R. i O. P. ze wskazaniem terminu, w którym druk broszury będzie aktualny.

Ponadto dyskutowano na temat wydawnictwa obejmującego kodeks ochrony przyrody i zabytków, którego przygotowaniem do druku zajmowała się przed kilku laty p. dr J. P r z e w o r s k a z Wydziału Sztuki Ministerstwa W. R. i O. P. K a r p o w i c z wyjaśnił, że druk tego wydawnictwa uległ opóźnieniu z powodu, iż w roku 1933 i 34 wyszło szereg ustaw względnie nowel, dotyczących powyższego ustawodawstwa, oraz dlatego że ma wyjść ustawa o ochronie przyrody. Postanowiono przypomnieć tę sprawę p. P r z e w o r s k i e j p o wydaniu rozporządzeń wykonawczych do tej ostatniej ustawy, a materiały, jakie zostaną do publikacji

tej przygotowane, zainteresować prof. K u m a n i e c k i e g o.

4. Udział P. R. O. P. w Międzynarodowym Kongresie Geograficznym.

Postanowiono, iż P. R. O. P. zgłosi swój udział w tym zjeździe, oraz postara się przygotować dla 50-ciu zagranicznych uczestników zjazdu, którzy będą brali udział w wycieczce w Tatry i Pieniny, serję kart pocztowych z Pienin.

5. Sprawy tatrzańskie.

Prof. Szafer omówił sprawę kampanji prasowej, prowadzonej od 13 stycznia b. r. przeciwko P. R. O. P. i «ochroniarzom» przez Ilustrowany Kurjer Codzienny, i poddał dyskusji powody, które — jego zdaniem — są jej przyczyną.

Obszerną dyskusję, jaka się następnie wywiązała, a dotyczyła głównie stosunku P. R. O. P. do Towarzystw turystycznych, uznano za poufną.

Uchwalono na wniosek prof. J. G. P a w l i k o w s k i e g o, że artykuły i enuncjacje treści ochroniarskiej, drukowane w Wierchach i Przeglądzie Turystycznym, powinny przed drukiem uzyskać aprobatę Rady, względnie jej przewodniczącego, celem uniknięcia nieporozumień i rozgraniczenia kompetencji.

Wkońcu omówiono projekt kolejki na Kasprowy i przyjęto jednomyślnie następujące uchwały:

1. Wydział Państwowej Rady Ochrony Przyrody zwraca się do Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z prośbą o spowodowanie, aby jednym z pierwszych rozporządzeń wykonawczych, jakie mają być wydane w związku z nowo uchwaloną ustawą o ochronie przyrody, było rozporządzenie w sprawie tworzenia Parków Narodowych, oraz aby na podstawie tego rozporządzenia Pan Minister W. R. i O. P. raczył w porozumieniu z Panem Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych powołać do życia Komisję Organizacyjną Parku Narodowego Tatrzańskiego.

2. Wydział Państwowej Rady Ochrony Przyrody wypowiada się jednomyślnie przeciw zamiarowi budowy w głębi Tatr Polskich, na terenie przyszłego Parku Narodowego, jakichkolwiek kolejek lub sanatorjów i prosi Pana Ministra W. R. i O. P., aby raczył przychylając się do tej opinii wpłynąć na Władze i Instytucje państwowe, aby tego rodzaju zamiary nie uzyskały aprobaty tych Władz oraz poparcia finansowego z funduszy państwowych.

6. Ustawa o ochronie przyrody (ref. prof. Szafer).

Omówiono potrzebę wydania przez p. generalnego Konserwatora okólnika wzywającego konserwatorów okręgowych, aby do czasu wydania rozporządzeń wykonawczych do ustawy ochrony przyrody czynili zadość prośbom Delegata Ministra W. R. O. P. w sprawach dotyczących ochrony zabytków przyrody, do których można zastosować postanowie-

nia rozporządzenia Prezydenta R. P. o opiece nad zabytkami. O interwencję w tej sprawie zwrócił się prof. Szafer do p. Karpowicza, prosząc go również o to, aby zechciał po porozumieniu się z Wydziałem Prawnym Ministerstwa W. R. i O. P. nadesłać możliwie rychło do Biura Rady spis rozporządzeń wykonawczych, które mają być wydane w związku z ustawą o ochronie przyrody.

Prof. Pawlikowski zwrócił uwagę na to, iż niebawem ma być wydana ustawa o wywłaszczeniu. Dla ochrony przyrody byłoby bardzo ważnem, aby ustawa ta przewidywała możliwość wywłaszczania częściowego. Poproszono p. Karpowicza, aby — o ile to możliwe — zechciał odpowiednim czynnikiem zwrócić uwagę na ten szczegół.

7. Międzynarodowa organizacja ochrony przyrody (ref. prof. Siedlecki).

Dyskutowano nad sprawą ustosunkowania się P. R. O. P. do Międzynarodowego Biura Ochrony Przyrody w Brukseli oraz o potrzebie przedłożenia przez P. R. O. P. Ministerstwu wniosków co do porozumienia się w sprawie ochrony przyrody: a) z Rosją i b) z państwami bałtyckimi (Finlandją, Estonją i Łotwą).

8. Rośliny lekarskie.

Po przedstawieniu przez p. Karpowicza a stanowiska, jakie zajęło Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej w sprawie zbioru roślin leczniczych, uznano za konieczne odbycie na ten temat konferencji z referentem tych spraw w tem Ministerstwie, a to celem wyjednania uwzględnienia postulatów ochrony przyrody w ustawie o zbiorze ziół leczniczych, której projekt jest w opracowaniu. Postanowiono, że Delegat prześle Ministerstwu W. R. i O. P. pismo z doniesieniem, iż będąc osobiście zainteresowanym sprawą ziół leczniczych ze stanowiska naukowego oraz jako Delegat Ministra do spraw ochrony przyrody, pragnąłby zaznajomić się z projektem powyższej ustawy i ewentualnie zaopiniować go zanim ogłoszony zostanie oficjalnie.

Sekretarz:

Wanda Kulczyńska.

Przewodniczący:

Prof. Władysław Szafer.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. w sprawie wycieczek szkolnych w tereny górskie

z dn. 13 marca b. r. reguluje tą bardzo ważną, a dotychczas zaniedbaną sprawę. Według wskazań okólnika, dziatwy szkolnej poniżej lat 12 wogóle nie należy prowadzić w góry, a w tereny wysokogórskie dopiero młodzież powyżej lat 16 — i to młodzież odznaczającą się dobrym stanem zdrowia i posiadającą pewną wprawę turystyczną. Co do Tatr spotykamy następujące zastrzeżenia: wycieczki szkół średnich należy zasadniczo kierować w tereny łatwo dostępne, jak n. p. do doliny Pięciu Stawów drogą od Roztoki, na halę Gąsienicową aż do Zmarzłego Stawu, do doliny Strążyskiej, Kościeliskiej i t. p.; wycieczki szczytowe — do których okólnik zalicza wysokie przełęcze,

n. p. Zawrat — dopuszczalne są tylko dla młodzieży powyżej lat 16, w niewielkich grupach i pod dobrym kierunkiem osób wyszkolonych pod względem taternickim. Samo doświadczenie sportowe lub gimnastyczne nie jest w tym wypadku wystarczające. Specjalny nacisk położony jest w okólniku na odpowiedni sprzęt i ubranie turystyczne i należyte organizowanie noclegów. Okólnik ten ma wielkie znaczenie dla ochrony przyrody tatrzańskiej, gdyż usuwając z ich terenu masowe wycieczki dzieci i ograniczając liczbę uczestników wycieczek młodzieży starszej, zmniejsza trudności połączone z pomieszczeniem w schroniskach i powoduje racjonalniejsze rozprawdzenie wycieczek po terenach skalnych.

Okólnik Sekcji Propagandy i Ochrony Swojszczyzny Rady Głównej Pol. Towarzystwa Krajoznawczego,

wydany dn. 28 grudnia ub. r. «zwraca się z gorącym apelem do wszystkich Oddziałów Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego o zorganizowanie — zgodnie z § 28 statutu — Kół Ochrony Przyrody, któreby na objętych ich działalnością obszarach rozwinęły ciągłą, systematyczną pracę w zakresie ochrony przyrody. Walka z bezmyślną chciwością, ignorancją a często i wandalizmem ludzkim, w stosunku do najcenniejszych nieraz zabytków przyrody jest obowiązkiem całego kulturalnego społeczeństwa, w pierwszym zaś rzędzie organizacji krajoznawczych...» W dalszym ciągu Sekcja «zwraca się do wszystkich oddziałów z uprzejmą prośbą o przedyskutowanie poruszonych zagadnień... i ze swej strony wyraża gotowość udzielenia wszelkich wyjaśnień i wskazówek...» Wreszcie okólnik wskazuje na szczegółową inwentaryzację zabytków przyrody jako na jedno z najważniejszych zadań Kół Krajoznawczych; podstawę do tej pracy stanowi kwestjonariusz Państw. Rady Ochrony Przyrody. Jak bardzo wielkie jest znaczenie powyższego okólnika — nie trzeba tłumaczyć. Masowy udział Kół Krajoznawczych, których członkowie stykają się codziennie z zabytkami przyrody, w pracy nad ich ochroną — ocali je pewniej od zniszczenia niż jaśniejsza ustawa.

Konferencja międzyministerjalna w sprawie rozwoju ruchu turystycznego w Karpatach Wschodnich

odbyła się dn. 30 stycznia b. r. w Ministerstwie Komunikacji przy udziale przedstawicieli zainteresowanych Ministerstw i Urzędów. Państwową Radę Ochrony Przyrody reprezentował doc. dr M. Sokółowski, który z przebiegu obrad złożył następujące s p r a w o z d a n i e .

Na porządku dziennym konferencji znajdowały się m. in. następujące sprawy:

1. Sprawozdanie z konferencji odbytej dn. 25. I. b. r. między przedstawicielami Polsk. Towarzystwa Tatrzańskiego i Polsk. Związku Narciarskiego.

2. Powołanie Komisji Regjonalnej przy Województwie stanisławowskiem. — Przemawiałem za potrzebą stworzenia takiej komisji, analogicznej do komisji przy woj. krakowskiem, przedstawiając organi-

zając, sferę zainteresowań i sposób pracy ostatniej. W tym względzie miałem poparcie znacznej większości zebranych. Po dłuższej dyskusji przychylił się do wniosku większości także i p. Wojewoda stanisławowski, który początkowo był zdania, by rolę Komisji Regionalnej powierzyć Sekcji Turystycznej Tow. Przyjaciół Huculszczyzny. W zakończeniu dyskusji zwróciłem się jeszcze do p. Wojewody z prośbą by przy ustalaniu składu osobowego Komisji Regionalnej powołał do niej przedstawiciela Komitetu Lwowskiego P. R. O. P., na co też otrzymałem przyrzeczenie.

3. Rozpatrzenie postulatów konferencji w P. U. W. F. i P. W. z dn. 29. VI. 33 r. — Wskazałem na ścisły związek, jaki zachodzi między całym szeregiem postulatów turystycznych, a ochroną przyrody, w szczególności co do sprawy podziału terytorjalnego Karpat, budowy schronisk, ścieżek i obozowania. Na moje przedstawienie, delegat Nacz. Dyrekcji Lasów Państw. przyrzekł, że P. R. O. P. otrzyma do zaopiniowania projekt przepisów leśnych na całym terytorjum Państwa.

4. Projekt drugiego Zjazdu Turystycznego w sprawie turystyki w Karpatach, który odbędzie się prawdopodobnie w czasie od 10—15 maja 1934 roku w Worochcie. Ze względu na żywy interes, jaki ochrona przyrody ma we wszystkich zagadnieniach Zjazdu, wymienionych w jego programie, zgłosiłem wniosek o włączenie do programu referatu o stosunku ochrony przyrody do turystyki. Ponieważ na Zjeździe stroną referującą mają być wyłącznie organizacje społeczne, na referenta z działu ochrony przyrody postanowiono zaprosić przedstawiciela Ligi Ochrony Przyrody.

Komisja dla Spraw Regionalnych Podhala

odbyła posiedzenie dn. 9 lutego b. r. Najważniejszą sprawą, którą omawiano, jest program prac nad planem regionalnym Podhala i Beskidów Zachodnich. Program ten został skryształizowany w postaci 12 punktów, określających prace komisji. Wszystkie punkty mają pewną łączność ze sprawami ochrony przyrody, najważniejsze jednak dla nich są punkty następujące: 8) ochrona przyrody i Parki Narodowe, 9) ochrona swojszczyzny, ochrona obyczajów, strojów, sprzętów ludowych itp., 10) ochrona zabytków sztuki ludowej, kościelnej i t. p. na miejscu. Opracowanie każdego z 12 punktów powierzone będzie odpowiednim instytucjom lub kompetentnym jednostkom, a do opracowania całości planu zorganizowane będzie w oparciu o Instytut Geograficzny U. J. specjalne biuro. Nadto omawiano sprawę założenia Skansenu podhalańskiego i sprawę objazdu powiatów: wadowickiego, żywieckiego i bialskiego, którego termin wyznaczono na początek lipca.

Ochrona przyrody i krajobrazu rzecznego.

Międzyministerjalna komisja ochrony rzek przed zanieczyszczeniem uchwalila, aby Ministerstwo Spraw. Wewn. w porozumieniu z Ministerstwem W. R. i O. P. opracowało uzupełnienie do ustawy wodnej z dn. 19. IX. 1932 r., które da-

wałoby możliwość pp. Wojewodom wydawania zarządzeń mających na celu ochronę przyrody i krajobrazu rzecznego. Projekt tych uzupełnień został opracowany—na wezwanie wymienionych Ministerstw—w łonie P. R. O. P. i wraz z odpowiednim uzasadnieniem przesłany do Ministerstwa W. R. i O. P.

Zasilek na badanie zanieczyszczeń wód w Polsce.

Ministerstwo W. R. i O. P. przyznało p. K. Michalskiemu zasilek na studia nad metodami badania zanieczyszczeń wód. Badania będą przeprowadzone w Pracowni Rybackiej Państw. Instytutu Naukowego Gosp. Wiejsk. w Bydgoszczy.

Sprawa hodowli roślin leczniczych w Polsce.

Dnia 6 lutego b. r. odbyło się zebranie Sekcji Roślin Leczniczych i Przemysłowych Komisji Współpracy w Doświadczalnictwie. Z punktu widzenia ochrony przyrody ważnym jest postanowienie Sekcji rozpoczęcia prób uprawy w Polsce 6 gatunków roślin, a mianowicie: *Arnica montana*, *Adonis vernalis*, *Helleborus viridis*, *Colchicum autumnale*, *Veratrum album* i *Pulmonaria officinalis*. Dwa pierwsze z wymienionych gatunków zasługują na ochronę, która w pełni umożliwi dopiero rozpowszechnienie ich w kulturze. To samo odnosi się do rozpoczętych już prób uprawy goryczki żółtej, która rośnie w Polsce tylko na ograniczonym terenie Karpat Pokuckich. Wprowadzenie na rynek dostatecznej ilości tego gatunku może również osłabić zapotrzebowanie na korzeń goryczki kropkowanej, gatunku, który przez zbieranie korzeni do celów leczniczych może łatwo być zdziesiątkowany, zwłaszcza na terenie Tatr Polskich.

Zjazd Delegatów Polskich Towarzystw Wędkarskich

ne swem dorocznym zebraniu w Warszawie w dniu 28 stycznia 1934 r. na wniosek maj. B. Romaniś zyna uchwalił następujące rezolucje:

1) Zjazd Delegatów, uważając za niezbędną ochronę lasów w Karpatach, w szczególności na Podhalu, a to ze względu na okoliczność, iż ochrona szaty leśnej w górach zabezpiecza m. in. korzystne warunki hydrograficzne na odcinkach rzek, w których znajdują się tarliska łososi, przyjmując z wdzięcznością do wiadomości zakupno przez Rząd Polski wielkich obszarów leśnych w Tatrach i Piecinach, w celu utworzenia z nich rezerwatów przyrody.

2) Zjazd Delegatów wyraża podziękowanie czynnikom państwowym, powołanym do strzeżenia czystości naszych górskich rzek, za dotychczasowe starania oraz wyraża nadzieję, że niezbędne zarządzenia, które zabezpieczą przed zanieczyszczeniem wody Dunajca, jako najważniejsze dla ryb łososiowatych w Polsce, będą w najkrótszym czasie wydane.

3) Zjazd Delegatów zwraca się do Ministerstwa Rolnictwa z prośbą o przeprowadzenie badań nad wędrówką łososia w czasie jego przejścia przez dolny i średni bieg Wisły oraz o wydanie odpowied-

nich zarządzeń w celu umożliwienia dojścia odpowiedniej ilości tarlaków do naturalnych tarlisk.

4) Zjazd Delegatów zwraca się do Ministerstw: Rolnictwa i R. R., Przemysłu i Handlu oraz Spraw Zagranicznych z prośbą o wszczęcie kroków celem ochrony lososia w czasie jego wstępowania do Wisły oraz przepływu przez terytorjum Wolnego Miasta Gdańska.

5) Zjazd Delegatów zwraca się z prośbą do Ministerstwa Rolnictwa i R. R. o wszczęcie badań nad panującą w niektórych rzekach polskich, a w szczególności w Dunajcu, furunkulozą oraz o wprowadzenie zarządzeń, mających na celu zapobieżenie tworzenia się tej kłeski.

Wielkopolska za ustawą o ochronie przyrody i w obronie Parku Narodowego w Tatrach.

Dnia 27 stycznia 1934 r. odbyło się w Poznaniu w wypełnionej sali Sniadeckich Coll. Medicum U. P. Zebranie Publiczne Towarzystw naukowych, turystycznych, krajoznawczych i kulturalnych dla poparcia sprawy najszybszej realizacji ustawy o ochronie przyrody i utworzenia Parku Narodowego w Tatrach.

Zebrani po wysłuchaniu referatu prof. dra A. Wodniczki na temat: «Znaczenie ustawy o ochronie przyrody dla nauki i kultury polskiej», w którym prelegent nakreślił szkic rozwoju idei ochrony przyrody i jej przeobrażeń, a następnie stadja realizacji ustawy o ochronie przyrody, oraz referatu prof. dra J. Grochmalickiego p. t.: «Stadja realizacji i projekt organizacji Parku Narodowego w Tatrach», jednomyślnie uchwalili przedłożoną rezolucję. Rezolucja wyraża solidarność z Państwową Radą Ochrony Przyrody w sprawie Parku Narodowego w Tatrach i apeluje do Posłów i Senatorów z Wielkopolski o jaknajenergiczniejsze poparcie projektu ustawy; w końcu zwraca się z apelem do społeczeństwa, aby popierało akcję ochrony przyrody, wstępując jaknajliczniej w szeregi Ligi Ochrony Przyrody.

Plan regionalny Poznania.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem z 10. X. 1933, Nr. BO-35-II-21 do p. Wojewody poznańskiego wyraziło zgodę na powołanie Komisji dla opracowania wspólnych planów zabudowania (planu regionalnego) m. Poznania i osiedli sąsiednich. Zarządzeniem p. Wojewody poznańskiego mianowany został przewodniczącym Komisji inż. B. Zakrzewski, naczelnik Wydziału komunik.-bud. Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu, zaś kierownikiem Biura Planu Regionalnego m. Poznania inż. arch. R. Pękalski. W ten sposób zrealizowany został jeden z najważniejszych postulatów w zakresie ochrony przyrody i tworzenia rezerwatów zieleni w sąsiedztwie mieszkań i osiedli.

Okólniki Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego.

W wyniku rozporządzenia Min. W. R. i O. P. z 26. X. 1933 o współdziałaniu władz szkolnych

z organami ochrony przyrody — Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego wyznaczyło jako referenta spraw ochrony przyrody p. wizytatora Godckiego i w każdym numerze «Dziennika Urzędowego» drukuje specjalne okólniki dla Nauczycielstwa w sprawie krzewienia w szkołach idei ochrony przyrody.

«Święto Lasu» — sadzenia drzew — krzewienia miłości i ochrony przyrody.

Wzorem roku ubiegłego organizuje Związek Zawodowy Leśników Polskich w całej Polsce w ostatnią sobotę kwietnia t. j. 28. IV. 1934 «Święto Lasu». Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem z 23. III. 1933 Nr. II. P-2233/33 inicjatywę tę poparło i wyraziło zgodę na obchodzenie dorocznego, szkolnego święta sadzenia drzew łącznie ze «Świętem Lasu».

Do czasu ustalenia przez Ministerstwo W. R. i O. P. odrębnych «dni ochrony przyrody» należy święto to w najwydatniejszej mierze wykorzystywać również dla krzewienia idei ochrony przyrody. Godną podkreślenia jest inicjatywa Poznania, aby ze «Świętem lasu i sadzenia drzew» połączyć dni następne jako «Tydzień krzewienia miłości i ochrony przyrody» — przyczem poszczególne dni byłyby przeznaczone dla propagandy określonych zagadnień, jak «Dzień współżycia z lasem» (niedziela 29. IV.), «Dzień kwiatów», «Dzień parkowy», «Dzień ogródków rodzinnych i szkolnych», «Dzień ptaków», «Dzień dobroci dla zwierząt».

Konkurs na najokazalsze drzewo w Polsce.

Redakcja czasopisma p. t. «Rynek drzewny», pragnąc w związku z tegorocznym Świętem Lasu spopularyzować jaknajszerzej piękno i bogactwo lasów polskich, ogłosiła konkurs pod hasłem «Najokazalsze drzewo w Polsce». Konkurs jest ograniczony do pięciu najbardziej charakterystycznych gatunków drzew: 1. sosny pospolitej, 2. dębu szypułkowego, 3. jodły, 4. świerka i 5. modrzewia polskiego. Nadsyłane opisy winny zawierać: określenie gatunku, wymiary pnia i korony, przypuszczalny wiek, ewentualne wydarzenia historyczne lub podania ludowe, związane z drzewem i t. d. Pożądanem jest nadesłanie fotografii. Na podstawie zgromadzonego materiału zostanie wybrany najpiękniejszy okaz każdego z wymienionych gatunków. Wybrane drzewa otrzymają artystyczne plakiety, a właściciele — w lasach państwowych i komunalnych — nadleśniczowie, lub wreszcie hodowcy otrzymają dyplomy honorowe. W skład sądu konkursowego wchodzi najwybitniejsi leśnicy i botanicy polscy. Termin nadsyłania zgłoszeń upływa 25 kwietnia b. r.

Odczyty o ochronie przyrody przez radio.

P. Mieczysław Mniszek Tchorznicki, delegat P. R. O. P., został upoważniony przez Przewodniczącego Rady do porozumiewania się z Dyrekcją Polskiego Radja co do odczytów z dziedziny

ochrony przyrody. Jest nadzieja, iż wejdą one w stały program odczytów radjowych i że raz na miesiąc odczyt taki będzie wygłaszany. Pierwszy z tej serii odbędzie się około 15 kwietnia b. r., wygłosi go ze stacji w Warszawie p. Mieczysław Mniszek Tchornicki p. t. Ideowe motywy ochrony przyrody. Drugi odczyt około 15 maja nadany będzie z rozgłośni krakowskiej p. t. prof. W. Szafer: «Ochrona przyrody a higiena społeczna».

Odczyty o ochronie przyrody w szkołach średnich i powszechnych Krakowa zorganizowała w zimie r. 1933/4 Liga Ochrony Przyrody — Oddział Krakowski. Odczyty odbywały się na posiedzeniach kółek przyrodniczych, krajoznawczych i drużyn harcerskich, a miały za temat 1. ochronę ptaków w pierwszej połowie zimy, i 2. zaznajomienie z roślinami chronionymi w okolicach Krakowa w drugiej połowie zimy.

Z działalności Wileńskiego Komitetu P. R. O. P.

W ciągu ubiegłego kwartału odbyło się w lokalu Związku Zawodowego Literatów w Wilnie zebranie poświęcone obronie idei Parku Narodowego w Tatrach. Po wygłoszeniu referatów przez prof. M. Limanowskiego i dr W. Rewieńską oraz po przemówieniach przedstawicieli miejscowych Towarzystw naukowych, kulturalnych i społecznych, zebrani jednomyślnie wypowiedzieli się za utworzeniem Parku Narodowego w Tatrach, składając jednocześnie słowa uznania P. R. O. P. za jej dotychczasową działalność w obronie polskiej przyrody.

Do uchwały powyższej przyłączyły się następujące związki i organizacje: Oddział Wileński Towarzystwa im. Kopernika, Wydz. mat.-przyr. Wileńskiego Tow. Przyjaciół Nauk, Związek Zawodowy Literatów w Wilnie, Związek Nauczycieli Geografii, Stacja Ochrony Roślin w Wilnie.

W związku z ukazaniem się na rynkach wileńskich wielkiej ilości kuropatw, sprzedawanych nielegalnie w ciągu miesięcy zimowych, Komitet Wileński P. R. O. P. i Liga O. P. wydały odezwę nawołującą społeczeństwo do niekupowania wymienionych ptaków, których ilość wskutek tępienia w czasie ochronnym stale maleje. Równocześnie Komitet P. R. O. P. interwenjował w tej sprawie u władz administracyjnych.

Współpraca Komitetu Wileńskiego P. R. O. P. z Kuratorem Okręgu Szkolnego Wileńskiego

w myśl okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. z dn. 26. X. 1933 została w ostatnich tygodniach zapoczątkowana. W najbliższym czasie odbędzie się zebranie nauczycieli przyrody i geografii szkół średnich oraz członków Wileńskiego Komitetu P. R. O. P., mające na celu ustalenie szczegółowego programu pracy w zakresie ochrony przyrody na wszystkie miesiące roku, dla młodzieży szkół średnich i początkowych.

Z działalności Ligi Ochrony Przyrody.

Doroczne Walne Zebranie Krakowskiego Oddziału L. O. P. odbyło się dn. 17 marca b. r. w Krakowie w sali Zakładu Mineralogicznego U. J. Poprzedził je odczyt prof. W. Szafera p. t. «Ochrona przyrody w Województwie Krakowskim».

Zebranie uchwaliło m. in. następujące wnioski na VI Zjazd Delegatów L. O. P. w Warszawie:

1) Walne Zebranie wyraża radość z powodu uchwalenia przez Ciała Ustawodawcze Rzeczypospolitej ustawy o ochronie przyrody oraz z powodu nabycia przez Rząd terenów tatrzańskich.

2) Walne Zebranie zwraca się do Rządu Rzeczypospolitej z prośbą, aby pierwszym aktem prawnym, wydanym na zasadzie nowej ustawy, było stworzenie Parku Narodowego w Tatrach.

3) Walne Zebranie składa gorące podziękowanie prof. dr. W. Szaferowi, Delegatowi Min. W. R. i O. P., za jego niestrudzoną działalność na polu ochrony przyrody.

Sprawozdanie z zebrania reorganizacyjnego Oddziału Poznańskiego Ligi Ochrony Przyrody.

Dnia 22 marca 1934 r. o godz. 18-tej w sali Coll. Minus U. P. odbyło się zebranie reorganizacyjne Oddziału Poznańskiego Ligi Ochrony Przyrody. Po zagajeniu przewodniczącego, b. kuratora B. Chrzanowskiego, wygłosił referat na temat «Planowanie regionalne a potrzeby współczesnego miasta» kierownik Biura Planu Regionalnego m. Poznania p. inż. arch. R. Pękalski.

Następnie prof. dr A. Wodziczko podał do wiadomości zebranych szereg aktualnych komunikatów z zakresu ochrony przyrody, podkreślając doniosłe znaczenie uchwalonej przez Sejm i Senat ustawy o ochronie przyrody, jak również okólnika Min. W. R. i O. P. z dnia 26. X. 1933 o współpracy władz szkolnych z organami ochrony przyrody. Te dwie sprawy t. j. stworzenie podstaw prawnych i umożliwienie kontaktu z młodzieżą są wielkimi zdobyczami na polu ochrony przyrody. W związku z obchodzeniem corocznie w ostatnią sobotę kwietnia «Święta Lasu», urządzeniem przez Związek Zawodowy Leśników Polskich na terenie całego Państwa, projektuje się połączenie z tym dniem «Tygodnia krzewienia miłości i ochrony przyrody».

W dyskusji zabierali głos prof. J. Kilariski i prof. Niezabitowski, który proponował, by z okazji «Święta lasu i sadzenia drzew» zachęcać leśników do sadzenia gatunków drzew rzadkich jak cisów, brekinij, modrzewi polskich, na co odpowiedział p. nadleśniczy inż. Gustaw Spława-Neyman.

Wkońcu zabrał głos członek Koła Miłośników Przyrody przy Gimn. w Wągrówcu, które w liczbie 18-tu członków wstąpiło do Oddziału Pozn. Ligi Ochrony Przyrody, zaznaczając że członkowie Koła pracują obecnie nad inwentaryzacją zabytków przyrody Wągrówca i okolicy.

W związku z reorganizacją Oddz. Pozn. Ligi Ochrony Przyrody wybrano nowy Zarząd.

Zebranie informacyjne w sprawie ochrony przyrody i Parków Narodowych,

zorganizowane staraniem Oddziału Krakowskiego L. O. P., odbyło się przy współudziale licznych Towarzystw kulturalnych i społecznych, w sali Muzeum Przemysłowego w Krakowie, dn. 8 marca b. r. Po zagajeniu przez prof. J. Smoleńskiego, odczyty wygłosili: prof. M. Siedlecki o «międzynarodowym znaczeniu ochrony przyrody», prof. W. Szafer o «zdobycach Polski na polu ochrony przyrody», dr A. Sokółowski o stosunku ochrony przyrody do turystyki górskiej i prof. W. Goetel «o Parku Narodowym Tatrzańskim».

D. WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Reorganizacja Międzynarodowego Biura Ochrony Przyrody w Brukseli.

W związku ze sprawą rozszerzenia działalności Międzynarodowego Biura Ochrony Przyrody został opracowany nowy projekt statutu Biura. Najważniejszą zmianą, którą projekt ten wprowadza, jest utworzenie kategorii członków rzeczywistych, mianowanych przez właściwe rządy na propozycję Rady Generalnej. W ten sposób powstałoby w zarządzie Biura przedstawicielstwo oficjalne państw, którego dotychczas brakowało.

Uchwały III Międzynarodowego Kongresu Alpinistycznego w Chamonix Mont Blanc w sierpniu r. 1932.

Uchwały te dotyczą ochrony przyrody oraz urządzeń leśnych i pasterskich, a wyrażają życzenia następujące:

1) aby lista ptaków pożytecznych była skompletowana, lista zaś ptaków szkodliwych usunięta, jak tylko zostanie zrewidowana międzynarodowa konwencja o ochronie ptaków,

2) aby zawsze zdawano sobie sprawę z właściwości i przeznaczenia naturalnego danego gatunku, i aby tylko wyjątkowo i lokalnie t. zw. szkodliwe ptaki mogły być tępione, jedynie w wypadkach szczególnej szkodliwości lub nadmiaru,

3) aby rezerwy dla ptactwa ewent. ze sztucznymi gniazdami lub urządzeniami do gnieźdzenia się, były organizowane w okolicach górskich,

4) aby w różnych okolicach górskich ochrona ptaków została zalecona nauczycielom i innym urzędnikom i aby było organizowane doroczne święto drzew i ptaków,

5) aby uznano, że fauna danej okolicy nie należy do jej mieszkańców, lecz stanowi depozyt, za którego przekazanie następnym pokoleniom odpowiedzialne jest pokolenie obecne,

6) aby ściśle rezerwy (tereny o zakazanym łowiectwie) były urządzone w różnych krajach na wzór szwajcarski, aby wszelkie obecne ograniczenia w po-

lowaniu na kozicę pozostały całkowicie nadal w mocy; aby na terenie Pirenejów układ między hiszpańskimi gubernatorami prowincji pogranicznych i francuskimi prefektami departamentów pogranicznych postanowił, aby w wypadku zakazu polowania na kozły kozicy pirenejskiej, sąsiadujący departament francuski wydał analogiczny zakaz.

7) aby zakazano sprzedaży i rozpowszechniania karabinów maszynowych i karabinów zwykłych o kalibrze niższym niż 9 mm,

8) aby terminy dozwolone dla polowania były skrócone,

9) aby niedźwiedź, świstak, głuszc, pardwa i parę innych gatunków zwierzyny górskiej — stanowiły przedmiot szczególnych postanowień ochronnych,

10) aby polowanie na zwierzęta futerkowe było dozwolone jedynie w okresie czasu, gdy ich skóra (futro) nadaje się do użytku,

11) aby tępiono jaknajusilniej blakające się w górach psy, szczególnie psy pasterskie,

12) aby w ciągu kilku lat zakazano polowania na sarnę, która staje się coraz rzadszą.

Łoś w Prusach Wschodnich.

Jak wiadomo łosie podlegają w Prusach ściśle ochronie. W kącie pomiędzy morzem a granicą Litwy utworzony jest rezerwat dla łosi, obejmujący także część zatoki i koniec mierzei kurońskiej. Oprócz łosi żyjących w tym rezerwacie, spotkać je można także w lasach w sąsiedztwie miasteczka Rositten, znanego z działającej tam stacji ornitologicznej i szkoły lotniczej. Dość żywy ruch miejski i sportowy nie szkodzi zwierzętom ukrywającym się w gęstwinie leśnej.

E. NOWE WYDAWNICTWA¹⁾.

M. Sokółowski: Les Parcs Nationaux, les Réserves forestières et leur importance pour la sylviculture, osobne wydawnictwo P. R. O. P. Nr. 38. Odb. z Comptes rendus de Nancy, 1932. Nancy—Paris—Strasbourg 1933, str. 10. Referat wygłoszony na Międzynarodowym Zjeździe Leśników w Nancy w r. 1932.

Karol Domin: Ochrona przyrody ze stanowiska biologa, osobne wydawnictwo P. R. O. P. Nr. 39, Kraków, 1934, stron 20. Przemówienie i odczyt wygłoszone w auli Uniwersytetu Jagiellońskiego dnia 9 stycznia 1934 r.

W. Korsak: Łoś w Polsce, osobne wydawnictwo P. R. O. P. Nr. 40, str. 47, ryc. 20, 1 tabl. barwna. — The Elk in Poland.

¹⁾ Uwaga: W K. B. I. r. IV, nr. 1, wydrukowano mylnie na stronie 12-jej: «Jarosław Urbański: Projekt rezerwatu limbowego w dolinie Suchej Kasprowej w Tatrach» zamiast: «Jarosław Urbański: Projekt rezerwatu na górze Osój koło Wygody. Marjan Sokółowski: Projekt rezerwatu limbowego w dolinie Suchej Kasprowej w Tatrach».

Autor w formie łatwo przystępnej, stylem bardzo prostym i żywym przedstawia łośia, jego rozprze-strzenie geograficzne, zmienność postaci i ubarwie-nia, sposób życia, miejsca pobytu i t. d. Książeczka, choć nie może być określona jako monografia, daje jednak ogólny obraz zagadnień skupiających się koło łośia, zagadnień interesujących zarówno myśliwego-hodowcę jak przyrodnika i miłośnika przyrody.

J. W. Kobyłański: O Łosiu, wykaz artykułów i wzmianek o łośiu, zawartych w «Łowcu» i «Łowcu Polskim». Warszawa 1933, str. 50. Jest to chronologiczne zestawienie artykułów o łośiu, ogłoszonych w wymienionych w tytule wydawnictwach, obejmujące 660 numerów.

Koła Krajoznawcze Młodzieży szkolnej. Idea — Organizacja — Historia — Pieśni. Kraków, 1934. Nakład Komisji Kół Krajozn. Młodzieży Szk. Rady Głównej Polsk. Tow. Krajozn. str. 40.

Książeczka ta zawiera kilka wzmianek zachęcających do pracy nad ochroną przyrody i dających kołom młodzieży i ich opiekunom wskazówki jak pracować należy, lub gdzie można znaleźć odpowiednie wiadomości. Ustęp 8, «Ochrona przyrody, dzieł sztuki i swojszczyzny» przytacza treść książki wydanej przez P. R. O. P., «Skarby przyrody i ich ochrona». W części historycznej są wzmianki o tem co młodzież na polu ochrony przyrody już zdziałała, n. p. inwentarz i mapa zabytków przyrody pow. bocheńskiego wykonana przez Koło Krajoznawcze Państw. Gimnazjum w Bochni.

Sprawozdanie z działalności Oddziału Krakowskiego L. O. P. w Polsce w r. 1933 — str. 7, zawiera skład zarządu, komisji rewizyjnej, sprawozdanie rzeczowe i sprawozdanie kasowe.

Polsko-Czechosłowacki Przegląd turystyczny i przemysłowy.

Ilustrowane czasopismo kwartalne. Redaktor dr K. Sayse-Tobiczyk. Wydawca Bluszcz. Rok I. Nr. 1. styczeń 1934. Bardzo obficie i pięknie ilustrowany zeszyt zawiera liczne artykuły, drukowane stale po polsku i po czesku. Pierwszy artykuł programowy wykazuje, że na granicy obu państw stoją Parki Narodowe, które «łączą i zbliżają oba narody wspólnotą wielkich ideałów, świętem przymierzem braterstwa i cywilizacji». Na treść zeszytu składa się 10 artykułów oryginalnych, drobne wiadomości z Polski i Czechosłowacji, Przegląd i t. d. Wśród autorów nazwiska znanych działaczy na polu ochrony przyrody i turystyki, jak prof. K. Domin, prof. W. Goetel, dr M. Orłowicz.

Trzy niżej przytoczone broszury stanowią odpowiedź na artykuły ogłaszane w Ilustrowanym Kurjerze Codziennym w sprawie Parku Narodowego w Tatrach:

Andrzej Tenczyński: Tatry dobrem ogółu czy folwarkiem snobów i kombinatorów. (Parę słów wyjaśnienia w polemice o Tatrzański Park Narodowy). Kraków 1934, str. 14.

O Tatrzański Park Narodowy: Witold Milecki, Polskie Towarzystwo Tatrzańskie a Tatrzański Park Narodowy. Bohdan Małachowski, W sprawie pasterstwa i turystyki w Parku Narodowym Tatrzańskim. Kraków 1934, str. 26.

Zarząd Główny Ligi Ochrony Przyrody: O przyszłość Tatr. Warszawa 1933. Odbitka z Nru 4-go «Wiadomości Ligi Ochrony Przyrody w Polsce», str. 8.

Prof. Dr Władysław Szafer,

Delegat Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do spraw ochrony przyrody.

Pamiętajcie o „święcie lasu“, które obchodzić

będzie cała Polska w dniu 28 kwietnia b. r.

SUMMARY.

1. The Polish Law for the Protection of Nature.

The Cabinet Council of Poland confirmed in January the project of the law for the protection of nature. It was consequently discussed and accepted by the Parliament in the sessions held on March 6-th and 10-th. This Act shall come into operation 30 days after its publication in the Bulletin of Laws of the Polish Republic.

2. National Parks.

The Tatras National Park.

After the Polish Government had taken possession of the greatest part of forests on the Polish side of the Tatras and after the Czechoslovakian Government had appointed an official commission for the organization of a national park on the Czechoslovakian side of the mountains, it seemed that the realization of the Tatras National Park was but a question of time. However, in the course of the last months, projects have been formed for the construction of mountain railways as well on the Polish as on the Czechoslovakian side of the mountains. In Poland, independently of the official action of the State Council for the Protection of Nature, this fact called forth a general protest expressed in the resolutions of 96 Societies and Institutions, scientific, social and professional.

The Polish authorities may not look into the affairs of Czechoslovakia. Therefore, in Poland, it is expected that the action against the construction of a mountain railway in the Tatras will be undertaken by Czech scientists, particularly by those who, with the Rector of the Masaryk University, prof. K. Domin at the head, have signed in Cracow, 1925, the protocol of the Congress of Polish and Czechoslovakian scientists. This protocol contains a paragraph stating the unfitness of any kind of railways on the territory of the Tatras.

The Pienines National Park.

A session of the Polish Commission of the Pienines National Park, together with the Czechoslovakian Commission of the Slovakian Reserve of the Pienines, was held in Cracow on January 8-th and 9-th. The protocol of that session will be published separately.

3. Reserves.

A new reserve is established by the Metropolitan of the Greek-Catholic Church in the metropolitan estates situated in the eastern Carpatians. This reserve protects a beautiful forest of Cembro Pines

(*Pinus Cembra*) growing on the summit of mount «Jajko» (alt. 1600) in the mountain range Gorgany. The reserve extends on a surface of 250 ha.

4. Nature Monuments.

Among officially recognized nature monuments, old trees are the most numerous. The yew, called Raciborski's yew, is the most remarkable; it grows in the village Harbutowice, near Kalwarja, West Carpatians, and measures 2.80 m of circumference. This is the oldest yew in Poland. Two old parks are also protected, one of the XVI and the other of the XVII century.

Different wooden and stone-built chapels and churches protected of late in the voivodeship of Cracow, offer a value more historic and aesthetic than natural historic. On the contrary, a great botanical and geological value is to be assigned to the not long since protected hill «Góra Bony», near Krzemieniec in Volynia. The hill is crowned with the ruins of a mediaeval castle.

5. Organization.

On the ground of the circular of the Ministry of Religions and Public Instruction¹⁾, the cooperation of the State Council for the Protection of Nature with schools has been realized on the territory of the School Authorities of the district of Cracow by the intermediacy of the League for the Protection of Nature. During the winter-season were held conferences in the common and middle schools of Cracow treating two subjects: 1. nourishment of birds in winter and 2. plants protected in the environs of Cracow. Further, a course was organized in Cracow for University students who are to propagate the protection of nature in scout campings and in holiday colonies. — In Wilno, the Committee for the Protection of Nature will come into an immediate contact with school-masters inviting them to a special assembly which will take place soon. — In Poznań School Authorities have named a special referent for the affairs of the protection of nature and publish in the official Bulletin special notes for the school-masters.

The Section of Propagation and Home Protection of the Polish Touring Club (Polskie Towarzystwo Krajoznawcze) has summoned the provincial divisions of the Society to organize local sections for the protection of nature monuments in their environs and of taking an immediate care of them.

Thanks to an understanding with the Direction of the Polish Radio, speeches will be delivered once a month on different subjects concerning the protection of nature.

¹⁾ Comp. Quart. Infor. Bull. 1934, Nr. 1.

„SKARBY PRZYRODY“

KSIĄŻKA ZBIOROWA

OPRACOWANA POD REDAKCJĄ

PROF. DR WŁADYSŁAWA SZAFERA

WARSZAWA 1932

STRON 363, — RYCIN W TEKŚCIE 119

CENA ŻŁ 12.— W OPRAWIE KARTONOWEJ

JEST TO
PODRĘCZNIK
OBEJMUJĄCY WSZYSTKIE
DZIAŁY OCHRONY PRZYRODY
I SZCZEGÓŁOWY SPIS BIBLIOGRAFJI

„OCHRONA PRZYRODY“

ROCZNIK PAŃSTWOWEJ RADY
OCHRONY PRZYRODY

W styczniu 1934 r. ukazał się
tom XIII tego wydawnictwa

Stron 208, rycin 58, 2 tablice i 1 mapa.

Cena zł 7.—.

Czasopismo to daje co roku przegląd prac wykonanych na polu ochrony przyrody w Polsce, oraz informuje o analogicznych pracach w innych krajach. Zawiera też artykuły naukowe.

ZAPISUJCIE SIĘ DO LIGI OCHRONY PRZYRODY!

WKŁADKA ROCZNA INDYWIDUALNA WYNOŚI 3 ŻŁOTE

WKŁADKA DLA TOWARZYSTWA LUB KOŁA

WYNOŚI ROCZNIE PO 30 GROSZY OD OSOBY

ADRES ZARZĄDU GŁÓWNEGO LIGI OCHRONY PRZYRODY: WARSZAWA, NOWY ŚWIAT 2.
KONTO P. K. O. 17.410.

NIEDAWNO WYSZEDŁ DRUKIEM ZESZYT 2 WYDAWNICTWA
INSTYTUTU GEOLOGICZNEGO I TOWARZYSTWA MUZEUM ZIEMI

P. T.:

ZABYTKI PRZYRODY NIEOŻYWIONEJ

Z LICZNYMI TABLICAMI I ILUSTRACJAMI

DO NABYCIA W KSIĘGARNI KASY IM. MIANOWSKIEGO, WARSZAWA, PAŁAC STASZICA